

ROZSTĘPIĆ SIĘ (42) *vb pf*

rozstąpić się (31), **rostąpić się** (11); rozstąpić się *WróbŻółt, MurzOrt, LubPs, RejWiz, RejZwierc* (2), *BielSpr* (5), *KochMon, BudBib, HistHel, KochOdpr* (2), *ArtKanc, GórnTroas, SiebRozmyśl* (2), *KlonWor* (2); rostąpić się *RejPs, RejJóz, Mącz, RejAp* (2); rozstąpić się : rostąpić się *Leop* (1:1), *BibRadz* (3:1), *BielKron* (4:1), *RejPos* (1:3).sie (29), się (13).

rozł- (25), rosł- (4), rozs- (1), rołł- (1).

W inf -stąp- (5), -stąp- (4); -stąp- *RejPs, BielKron* (2), *RejZwierc*; -stąp- *Mącz, RejPos*; -stąp- : -stąp- *BielSpr* (1:2). *W imp* -stąp- (5), -stąp- (1) *RejPos*. *W pozostałych formach* -stąp-.

o jasne.

inf rozstąpić się, rozstąpić się (9). ◇ *fut* 3 sg rostąpi się (1). ◇ 3 pl rozstąpią się (1). ◇ *praet* 3 sg *f* rozstąpiła się (8), rozstąpiła się jest (1) *LubPs*. *n* rozstąpiło się (5). ◇ 3 pl *m pers* rozstąpili się (2). *subst* rozstąpiły się (4), rozstąpili się (*cum N pl: stawy*) (1) *Leop*. ◇ *plusq* 3 sg *n* było się rostąpiło (1). ◇ *imp* 2 sg rozstąp się (1). ◇ 1 pl rozstąpmy się (1). ◇ 2 pl rozstąpcie się, rostąpcie się (3); -p- (2) -(p)- (1). ◇ 3 pl niech się rozstąpią (1). ◇ *con* [3 sg *f* by się rozstąpiła]. ◇ 1 pl *m pers* byśmy się rozstąpili (1). ◇ 3 pl *subst* by się rostąpiły (1). ◇ *part praet act* rozstąpiwszy się (1).

Sł stp notuje, *Cn s.v. zapadam vel zapadam się, Linde XVI* (trzy z niżej notowanych przykładów) i *XVIII w.*

1. *Rozsunąć się na boki, zostawiając w środku wolną przestrzeń (o wielu)* (10) : wżákże gdzie doftátek ludzi ktemu ípráwnych/ może [= *można*] z obu ftron nieprzyaciela ógárnąć á wegnąć go w poyśrzodek iáko w máthnię/ rozłtápiwłzy fie máło/ iáko Turcy czynią. *BielSpr* 20v, 31; rozłtápmy fie oto Vyźrzemy/ gdzie nas więcey *KochOdpr* C2v, C2v.

rozstąpić się komu (2): *BielKron* 244v; iefli nieprzyaciela baczylz mocnego z więczłzym ludem/ małz fie mu rozłtápic á wypuścić go przez poyśrzodek *BielSpr* 24.

Zwroty: »rozstąpić się przestrono« (1): [Sertorius] máiac męże dobre zbroyne po włyfłthkich fthronách/ kázał fie im rozłtápic przełtrono *BielSpr* 40v.

»rozno się rozstąpić« = *stanąć osobno* (1): Iáko go wzięli pánowie do rády miedzy fie/ iáko im potym rádził mówiąc: Iz kázcie fie tym fwiádkom rozno rozłtápic [Separate illos ab invicem procul *Vulg Dan* 13/51] *RejZwierc* 201v.

»rozstąpić się na stronę, w strony« (1:1): *BielSpr* 55; Niech sie wojska rozstąpią, każde na swą stronę *KochMon* 21.

2. *Pęknać, rozerwać się (o płaszczyźnie jednolitej)*; *rumpi PolAnt, Cn; aperiri, confringere se, dividere se, liquefieri PolAnt; dirumpi Vulg* (27) : gdy lud Ífraelski przechodził przez morze, tedy fie morze rozłtápiło, thak íze lud Egipski z zumiał fie y załmucił fie bo tham w morzu potonęli *WróbŻółt* aa5; A on okázuiąc możność íwą rołkázal fie rostąpić obłokom/ ták íz mánná iáko dełscz pádáłá ínich *RejPs* 115; Helizeufz/ ízedł záfię do Iordaná/ vderzył w wodę/ niechciálá fie rostąpić/ y rzekł: Gdzye íeft Bog Heliałzow? vderzył drugi raz/ rostápiłá fie wodá/ y przełzedł. *BielKron* [842]v; iuż wołáli á prołili áby fie Pan czo rychley niebu rozłtápic kázal *RejPos* 270v, 112v, 277; *RejZwierc* [203]v; *HistHel* D3; *SiebRozmyśl* I; *KlonWor* 24.

rozstąpić się komu (6): Tym [Żydom] się morze było roztąpiło *RejJóz* Q3v; *BielKron* 31; [nędznicy będą wołać na sądzie] okrycie nas gory/ roztąpcie się nam śkály *RejAp* 139v, 135; Abowiem przydą ná nie takie czály/ izby rádzi aby się im gory rosthąpiły *RejPos* 100; *ArtKanc* G2v.

W połączeniu szeregowym (1): Ziemią się roztąpi/ ziemią się poryfuie/ y porufzoná będzie. *BibRadz Is* 24/19.

Fraza: »rozstąpiła się (a. rozstąpi się) ziemia« = *confregit se terra PolAnt*; *rupta est terra Cn* [szyk zmienny] (8): Rozstąpiła się yeft zyemyá á żywo požárłá/ Dátán/ Abiron *LubPs* Y3; *RejWiz* 160; Chnet iáko iedno śkoro [Mojżesz] przeltał mowić/ roztąpiła się ziemią [*dirupta est terra*] pod nogami ich [Datana i Abirona] *Leop Num* 16/31; *BibRadz Ps* 74/4, *Is* 24/19; *BielKron* 41; [mówi Andromacha] Rozstąp się ziemio/ á ty z podziemnéy iáłkinie/ Mężu mój wywróc ziemię *GórTroas* 39; [ogień] Spalił go [Datana] z towarzyszymi: pomśta ich trapiła: Náofáték się o nich ziemią rozstąpiła. *KlonWor* 11; [Kaz 96; *Leop Ps* 105/17 (Linde)]; O by się rozstąpiła wnet ziemią podemną [o quae satis ima dehiscat terra mihi XII 884]/ A do duż mie spuściła nędzną w otchłań ciemną. *VergKoch* 372 (Linde)].

Zwrot: »rozstąpić się i tam i sam [= w różne strony]« (1): A (przeto) wziął Elijałz płócz fwoj y zwinął iy/ á bił wodę/ y rozstąpiły się [wody Jordanu] y tám y lám [*diviserunt se huc, et illuc*]/ że przefzli obá [z Elizeuszem] fuchem. *BudBib* 4.Reg 2/8.

Przen: Rozzłościć się, wpaść w gniew (1) : Rumpi licentia quorundam, Rozścieć roztąpić się dla fwey woley niektórych/ to yeft tak zá złe przyimowác ich fwą wołá/ áż ku fercu idzie. *Mącz* 360c.

3. *Powstać w wyniku pęknięcia (1)* : W vmiejętności iego [Pana] rozstąpiły się przepáłci [*abyssi ruptae sunt*]; wyniknęły przepáłci *Leop*]/ á obłoki pokrapiáią rofá. *BibRadz Prov* 3/20.

4. *Rozluźnić się (2)* : Pánie moy z widzenia ciebie rozstąpili się [*dissolutae sunt*] stáwy moie/ y nic we mnie śil nie zoftháło. *Leop Dan* 10/16; y wżyfłtkie stáwy z mieyfłcá się śwého zrużzyły/ á człónki iego [Pana Jezusa] naświętfłz wżyfłtkie się roztąpiły. *SiebRozmysł* I4v.

5. *Zboczyć z drogi; przen (1)* : A Przeto mamy nawięcey pilnowác tych rzeczy ktorefmy ślyfzeli/ izbyfmy się kiedy nierozstąpili [*ne quando pereffluamus*]. *BibRadz Hebr* 2/1.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : śl abo śs [piszemy w:] rostąpili się *MurzOrt* B2v.

Synonim: 2. rozerwać się.

Formacje współrdzenne cf STĄPIĆ.

Cf **ROSTĄPIENIE, ROSTĄPIONY**